Postbus 85980, 2508 CR Den Haag

Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum 29-11-2018
Ons kenmerk UIT18.0341
Onderwerp Verwilderde kattenafschot
Behandeld door dr. Femmie Smit

Geachte heer/mevrouw,

Binnen uw provincie laait de discussie rondom het afschieten van katten in het buitengebied weer stevig op. Deze rovers zouden een enorme bedreiging zijn voor de dieren in de natuur en het aantal slachtoffers zou in de miljoenen lopen. Dat katten prooidieren doden, is een gegeven, maar dat het doden van de kat dan een oplossing zou zijn, bestrijden wij.

De Dierenbescherming is tegen het afschieten van verwilderde katten in het buitengebied en heeft daarvoor sterke argumenten. Graag delen wij deze onderbouwing met u in de hoop dat u de argumenten deelt en uitdraagt waardoor wordt afgezien van het toestaan van afschot in uw provincie. Onze argumenten luiden als volgt:

1. Er is een gedegen kans dat de geschoten kat iemands huiskat is. Huiskatten in het buitengebied zijn lang niet altijd van verwilderde katten te onderscheiden en worden daardoor met enige regelmaat dood- of aangeschoten[1].
2. Katten rondom bebouwing, of zij nu verwilderd zijn of niet, dragen bij aan natuurlijke dierplaagbeheersing (zie ook 3b).
3. Het afschot heeft totaal geen effect op de beoogde natuurbeschermingsdoelstellingen omdat:

a. het de populatieomvang van verwilderde katten niet omlaag brengt;

Natuurmonumenten heeft er sinds 1994 voor gekozen om op Schiermonnikoog geen jacht toe te staan. In de tijd dat jacht wel plaatsvond telde men 39 katten (1988). In 2011 zijn er 41 katten geteld. De kattenpopulatie is dus nog net zo groot als toen jacht op katten wel plaatsvond[2],[3]. Tijdens de presentatie van de onderzoeksresultaten stelde Natuurmonumenten dat het jagen op de verwilderde katten in het natuurgebied schadelijker is dan de mogelijke schade die deze dieren aan de fauna kunnen aanrichten: "*Het onderzoek toont niet aan dat de natuur er met jacht op vooruit gaat. Wel blijkt dat toen de jagers nog regelmatig katten afschoten, het aantal verwilderde katten even groot was.*"

b. andere predatoren de lege plekken invullen;

Uit internationaal onderzoek blijkt dat het doden van predatoren niet altijd het gewenste effect heeft, namelijk een kleinere populatie roofdieren en minder gedode prooidieren. Beja et al. (2009)[4] deed een

[1] https://drachtstercourant.nl/2011/11/29/dierenbescherming-waarschuwt-voor-jagers-na-schieten-katten-nij-beets
[2] Op de Hoek (2012). Estimating population size and ecosystem effects of feral cats at the Schiermonnikoog nature reserve. Msc Thesis University of Groningen.
[3] Op de Hoek (2013) Verwilderde katten op Schiermonnikoog. De Levende Natuur (114-1), 4-8). http://www.jagersvereniging.nl/content/uploads/2015/10/De-Levende-Natuur-2013-kat-predatie-schiermonnikoog.pdf
[4] Beja et al. (2009). Predator abundance in relation to small game management in southern Portugal: conservation implications. Eur J Wildl Res, (55), 227–238.

vergelijkend onderzoek naar het aantal roofdieren in controlegebieden en gebieden waar een aantal roofdiersoorten werd gedood. Daaruit bleek dat het aantal roofdieren niet significant minder was in gebieden waar deze gedood werden ten behoeve van de wildstand. Ook een modelstudie van Courchamp et al. (1999) voorspelt dat het verwijderen van een geïntroduceerd roofdier zoals de kat, ook al is dat heel counter-intuïtief, juist kan zorgen voor een negatief effect op inheemse prooisoorten, omdat dit ruimte geeft voor kleinere roofdieren, zoals ratten[5].

c. de dichtheid verwilderde katten dusdanig laag is dat predatie geen meetbaar effect heeft op de prooipopulaties (prooipopulaties zijn aangepast aan roofdieren);

Het is niet voor niets dat koolmeesjes, merels en andere kleine tot middelgrote vogelsoorten, zoals wilde eenden, hele grote legsels produceren. Dit is om predatie te compenseren. Een groot deel fungeert als voedsel voor roofdieren, terwijl een heel klein aandeel overleeft en zich ook weer gaat voortplanten. Dat de dichtheden katten in het buitengebied laag zijn, blijkt o.a. uit onderzoek van Niewold (1985)[6]. Drie groepen boerderijkatten werden gedurende een aantal maanden radiotelemetrisch gevolgd. Enerzijds kregen deze katten wel dagelijks voedsel ter beschikking, maar anderzijds leidden zij grotendeels een 'vrij bestaan'. Als gevolg van de onderlinge sociale verhoudingen bleek alleen de onmiddellijke omgeving van de boerderij door meer dan één kat bezet. Daarbuiten nam dit aantal snel af, waarbij grote gebieden doorgaans door slechts één dominant dier gelijktijdig werd bezet. Ook recenter onderzoek uit Limburg en Zuid-Holland met gezenderde katten en cameravallen laten zien dat katten de voorkeur hebben voor bebouwing. In Limburg spenderen gezenderde katten 54% van hun tijd rond bebouwing, 25% in grasland, 9% in bosgebied en 12% in overig. In bosgebieden komen zij wel voor, maar de dichtheden zijn zeer laag (2-5 katten/km^2 in het bos, terwijl dit in het aangrenzend landbouwgebied en bebouwde kom geschat wordt op 17-50 katten/km^2)[7]. In Zuid-Holland trof men op wildcamera's in tuinen in 1 maand tijd gemiddeld 5,9 katten aan, terwijl dit in natuur/recreatiegebied gemiddeld kwam op 1,8 katten[5]. Ook op Schiermonnikoog zijn de dichtheden laag, maar rond bebouwing (6,8 katten per km^2) wel hoger dan in de afgelegenere gebieden aan de oostkant (2,6 katten per km^2)[18].

d. de verwilderde kat nauwelijks die soorten eet die men voor ogen heeft te beschermen.

Provincies die afschot toestaan, doen dit in het buitengebied met name om weidevogels, zoals kieviten en grutto's, te beschermen. Maar het feit is dat katten deze niet of nauwelijks eten. Er zijn diverse dieetstudies gedaan en allen laten zien dat het dieet van katten niet of nauwelijks bestaat uit (weide)vogels, maar voornamelijk uit zoogdieren zoals muizen. Eén voorbeeld lichten wij hier uit en dat betreft het onderzoek van Teunissen et al. (2015), waarbij van alle 316 gruttokuikens en 227 kievitkuikens, die dood waren gegaan, slechts één keer de kat aan te wijzen was als doodsoorzaak voor een gruttokuiken (pag. 92) [8].

[5] Courchamp et al. (1999). Cats protecting birds : modelling the mesopredator release effect. Journal of Animal Ecology (68), 282-292. (https://besjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1046/j.1365-2656.1999.00285.x)
[6]Niewold, F.J.J. (1986). Voedselkeuze, terreingebruik en aantalsregulatie van in het veld opererende huiskatten *Felis catus* L., 1758. Lutra (29), 145-187.
[7]? Lammertsma et al. (2011). Huiskatten in natuurgebieden; Kan TNR hybridisatie met de Wilde kat voorkomen? Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 2263. http://edepot.wur.nl/282333
[8] Teunissen et al. (2005). Predatie bij weidevogels. Op zoek naar de mogelijke effecten van predatie op de weidevogelstand. Sovon-onderzoeksrapport 2005/11. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek–Ubbergen. Alterra-Document 1292, Alterra, Wageningen.

Effecten van wel of geen afschot in de provincies

Naast dat rapporten en wetenschappelijke literatuur laten zien dat afschot weinig tot geen effect heeft op het beschermen van diersoorten, blijkt dit ook in de provincies waar afschot nu wel plaatsvindt. In Friesland vindt, volgens het Faunabeheerplan 2014-2019, afschot plaats om een nulstand te bereiken om schade aan fauna te voorkomen[9]. De onderliggende aanwijzing is al sinds 2003 van kracht. Uit een rapport van 2015 schat men dat er 32.902 verwilderde katten in Friesland voorkomen[10]. Ook worden er blijkbaar nog steeds verwilderde katten geschoten[11]. Met andere woorden, het afschot is niet effectief in het behalen van de nulstand. Er is geen enkel inzicht in het verloop van de populatie, noch welk effect het afschot heeft gehad op het reduceren van faunaschade. De enige simpele gedachte die er achter het afschot lijkt te liggen is: elke dode kat is er één minder die een vogel opeet. Het feit dat dit voor opengevallen plekken kan zorgen, waardoor er snel weer nieuwe roofdieren het gebied intrekken, en het afschot derhalve totaal zinloos is om fauna te beschermen, en soms zelfs de situatie verergerd, wordt volledig genegeerd[12]. Dat vinden wij niet uitlegbaar.

In de provincie Utrecht heeft men sinds 2005 een aanwijzingsbesluit om verwilderde katten te beperken door deze te schieten. Het doel is fauna te beschermen. In de beleidsnota uit 2014 blijkt dat men geen gegevens heeft over de aantallen, noch de trend[13]. In 2012 zijn er 463 verwilderde katten geteld tijdens de jaarlijkse telling[14]. Uit schattingen komt naar voren dat er zo'n 27.530 zouden rondlopen[6]. Of de genomen maatregelen effectief zijn, is niet vast te stellen omdat monitoring van de effecten van het afschot op de te beschermen fauna ontbreekt. Uit de schattingen zou je op kunnen maken dat het afschot in elk geval niet bijdraagt aan het verlagen van het aantal verwilderde katten.

Kort gezegd, uit de gegevens die er zijn, kan niet worden gehaald dat afschot enig effect heeft. Deze conclusie wordt gesterkt door het feit dat er diverse provincies zijn waar afschot van verwilderde katten, sinds heel wat jaren, sowieso niet heeft plaatsgevonden, zoals Overijssel, Gelderland, Groningen en Drenthe. En voor die provincies (net als op Schiermonnikoog) zijn er geen aanwijzingen dat er een explosie van verwilderde katten in het buitengebied is en ook geen geluiden dat daar sterke(re) reducties in vogelpopulaties optreden doordat katten ze opeten.

Geen breed draagvlak voor afschot

Uit onze petitie tegen kattenafschot uit 2013 blijkt dat er veel weerstand is tegen het afschieten van katten. Maar liefst 137.123 mensen ondertekenden de petitie en lieten op die manier weten fel tegenstander van het afschot van zwerfkatten te zijn[15]. Dit leidde zelfs tot een aangenomen motie in de Tweede Kamer, waarin verzocht werd het afschot landelijk te stoppen.

---

[9] https://friesland.faunabeheereenheid.com/wp-content/uploads/sites/6/2016/06/Aanwijzing.pdf
[10] Knol (2015). Verwilderde huiskatten: effecten op de natuur in Nederland. Nederlandse Jagersvereniging. Rapport nr. 15-1. (https://www.jagersvereniging.nl/downloads/onderzoeken/verwilderde-katten-effecten-op-natuur-nederland/)
[11] https://www.nrc.nl/nieuws/2018/07/27/moet-de-verwilderde-kat-worden-afgeschoten-a1611415
[12] Van der Wal en Teunissen (2018). Boerenlandvogels en predatie: een update van de huidige kennis. Sovon-rapport 2018/31 (https://www.sovon.nl/nl/actueel/nieuws/effect-predatie-op-boerenlandvogels-nader-bekeken)
[13] Beleidsnota Utrecht (2014). https://www.provincie-utrecht.nl/publish/library/681/beleidsnota_flora-_en_faunawet_2014.pdf
[14] Faunabeheerplan Utrecht (2014-2019). https://utrecht.faunabeheereenheid.com/wp-content/uploads/sites/7/2016/06/FBP-Utrecht-2014-2019.pdf
[15] https://www.dierenbescherming.nl/wat-wij-doen/actueel/nieuws/nieuws-overzicht/motie-pvdd-aangenomen-afschot-zwerfkatten-verbieden

Concluderend
Het aandeel verwilderde katten in het buitengebied is dusdanig laag en het effect van het afschot op het verminderen van verwilderde katten dusdanig klein, dat het nemen van afschotmaatregelen zinloos is. Het zorgt niet voor een structureel betere bescherming van vogels en andere wilde dieren. Deze maatregel kan bovendien niet rekenen op draagvlak onder een groot deel van de bevolking.
Mensen worden benadeeld als hun huiskat wordt aan- of afgeschoten, en het dierenwelzijn wordt aangetast door aan- en afschot.

Voor vragen over dit onderwerp kunt u terecht bij regiolobbyist Marije Smeenk, marije.smeenk@dierenbescherming.nl.

Hoogachtend,
Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren

Co'tje Admiraal
Algemeen directeur/bestuurder Dierenbescherming